

Avizul Comitetului Regiunilor privind „Implementarea strategiei tematice pentru protecția solului”

(2013/C 17/08)

COMITETUL REGIUNILOR

- consideră că tipul de sol, gestionarea terenurilor și clima diferă mult de la o regiune a Europei la alta, acest lucru însemnând că sunt necesare strategii de protecție și o orientare a gestionării adaptate, pentru a se garanta că protecția solului este realizată în mod proporționat, pe baza priorităților regionale, însă într-un cadru mai amplu, pentru a se asigura totodată respectarea politicilor UE;
- observă că contracararea riscurilor și a amenințărilor cu care se confruntă solul este urgentă, mai cu seamă în raport cu schimbările climatice;
- subliniază că schimbările climatice pot avea o serie de efecte asupra solului, în primul rând ca rezultat al modificării gradului de umiditate a solului, a temperaturii solului, dar și a tipurilor de precipitații, care duc la degradarea solului, inclusiv la pierderea materiei organice și la mărirea gradului de eroziune, de tasare și a cantității de apă de șiroire;
- subliniază că autoritățile locale și regionale pot juca un rol important în monitorizarea degradării solurilor și în inventarierea siturilor contaminate;
- consideră că politica în domeniul solului trebuie să găsească un bun echilibru între acțiunea la nivel european și principiile subsidiarității și mai bune reglementări, pentru a se evita orice sarcini administrative suplimentare de care nu este nevoie, precum și costurile disproporționate. Reglementarea UE cu privire la soluri ar trebui, prin urmare, concepută așa încât să intervină numai acolo unde este necesară acțiunea;
- este de părere că cel mai bun mod de a elimina lacunele din măsurile de protecție a solului este pe o bază comună în întreaga UE, printr-un cadru general și prin principii comune la care toate țările trebuie să adere. Ar sprijini, deci, ideea unei directive-cadru privind solul, deși este esențial ca politica să nu fie mai prescriptivă decât este necesar, sub formă de constrângeri cantitative sau de valori-limită.

Raportor	dl Corrie McCHORD (UK-PSE), membru al Consiliului local al orașului Stirling
Document de referință	Raport al Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Implementarea Strategiei tematice pentru protecția solului și activitățile în curs
	COM(2012) 46 final

I. RECOMANDĂRI POLITICE

COMITETUL REGIUNILOR

A. *Observații generale*

1. Raportul Comisiei oferă o imagine de ansamblu a implementării Strategiei tematice pentru protecția solului de la adoptarea ei în septembrie 2006 și analizează tendințele actuale de degradare a solului, precum și provocările viitoare în vederea asigurării protecției acestuia.

2. Strategia a identificat patru piloni esențiali privind punerea în aplicare: sensibilizarea, cercetarea, integrarea și legislația. Strategia a inclus ca parte integrantă o propunere de directivă-cadru privind protecția solului [COM(2006) 232 final], care era structurată din perspectiva a trei teme: măsuri de prevenție, identificarea problemei și măsuri operaționale.

3. CoR a publicat deja avize cu privire la protecția solului, și anume:

— „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor - inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020” (Michel Lebrun, CdR 140/2011 fin);

— „Rolul autorităților locale și regionale în cadrul viitoarei politici de mediu” (Paula Baker, CdR 164/2010 fin);

— „Strategia tematică pentru protecția solului” (Cor Lamers, CdR 321/2006 fin);

— „Către o strategie tematică pentru protecția solului” (Corrie McChord, CdR 190/2002 fin).

4. Solul este o parte integrantă a sistemelor noastre ecologice, sociale și economice, care asigură, printre alte servicii de mediu, susținerea producției alimentare, influențează calitatea și cantitatea debitului de apă, atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, precum și biodiversitatea. Pentru durabilitatea economiei și a mediului în Europa, este esențial să se asigure că solurile sunt într-o stare bună pentru a-și putea îndeplini funcțiile esențiale.

5. Un raport esențial publicat în 2012 de Agenția Europeană de Mediu (AEM) și de Centrul Comun de Cercetare (JRC) al Comisiei Europene⁽¹⁾ cu privire la starea solului în Europa a scos în evidență importanța a zece amenințări grave cu care se confruntă solurile din Europa: degradarea materiei organice, eroziunea, tasarea, impermeabilizarea, salinizarea, acidificarea, pierderea biodiversității, deșertificarea (în sudul Europei), alunecările de teren și contaminarea solurilor. Au fost discutate totodată perspectivele privind carbonul din sol și clima globală, eroziunea, reținerea apei, acidificarea și biocombustibilii. Raportul a afirmat că degradarea solului în UE continuă să aibă loc și că se agravează în unele părți ale Europei. Raportul demonstrează că legislația și politicile actuale, la nivelul UE, precum și național și regional, nu au fost suficiente pentru a proteja pe deplin solurile.

6. Tipul de sol și structura minerală și organică a acestuia, gestionarea terenurilor și clima diferă mult de la o regiune a Europei la alta, acest lucru însemnând că sunt necesare strategii de protecție și o orientare a gestionării adaptate, pentru a se garanta că protecția solului este realizată în mod proporționar, pe baza priorităților regionale, însă într-un cadru mai amplu, pentru a se asigura totodată respectarea politicilor UE.

7. Autoritățile locale și regionale au un rol crucial de jucat în protecția solurilor europene. Acesta cuprinde responsabilitatea ca implementarea legislației în domeniul amenajării teritoriului să îndeplinească obiectivul de protecție a solului și ca aceasta să fie pusă în aplicare în mod adecvat, dat fiind că aceste autorități sunt planificatori ai amenajării teritoriale și organe răspunzătoare pentru acordarea autorizațiilor de construcție și de utilizare a terenurilor. Aceste autorități pot avea competențe în ce privește preîntâmpinarea extinderii urbane și a impermeabilizării solurilor, stimularea reabilitării zonelor urbane rezidențiale și industriale degradate și protejarea și îngrijirea spațiilor verzi.

8. CoR susține necesitatea ca orice măsuri europene viitoare privind solurile să fie bazate pe abordări cu o flexibilitate corespunzătoare pentru a reflecta diferențele dintre situațiile naționale și regionale. Un cadru comun privind solul la nivelul UE va contribui la asigurarea faptului că obligațiile privind protecția solului și administratorii de terenuri (în sensul cel mai larg) din statele membre au caracteristici similare, reducându-se astfel potențialul de denaturare a concurenței pe piața internă.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/dgs/jrc/downloads/jrc_reference_report_2012_02_soil.pdf

B. *Provocările actuale și viitoare*

9. În capitolul 4, raportul Comisiei prezintă o estimare a provocărilor actuale și a celor viitoare. CoR este de acord cu analiza Comisiei, conform căreia degradarea solului s-a înrăutățit în ultimul deceniu în UE și la nivel mondial, tendință care, probabil, va continua în cazul în care nu se găsesc soluții eficiente pentru utilizarea și gestionarea terenurilor, pentru materia organică și dioxidul de carbon și pentru eficiența energetică.

10. Este limpede că creșterea preconizată a populației globului, consumul tot mai mare de carne și de produse lactate, utilizarea crescută a biomasei pentru producerea de energie, în combinație cu atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, riscurile de deșertificare și ocuparea terenurilor vor duce, cumulate, la o concurență crescută pentru resursele terestre și acvatice și la riscuri de degradare.

11. Contracurarea riscurilor și a amenințărilor cu care se confruntă solul este urgentă, mai cu seamă în raport cu schimbările climatice. Agricultură are un impact deosebit de substanțial asupra emisiilor de dioxid de carbon (CO₂) și de oxid de azot (N₂O) din sol. Solurile UE conțin mai mult de 70 de miliarde de tone de carbon organic, ceea ce înseamnă aproape de 50 de ori mai mult decât emisiile noastre anuale de gaze cu efect de seră. Pierderea de materie organică din soluri și, ca atare, emisiile sporite de CO₂ reprezintă o problemă deosebit de gravă, din pricina contribuției pe care o aduce la schimbările climatice. Există dovezi ⁽²⁾ care sugerează că materia organică descrește în Regatul Unit, Franța, Belgia și Austria. Pe lângă impactul negativ asupra calității solului, pierderea materiei organice a solului poate duce la emisii de dioxid de carbon în atmosferă și, astfel, poate avea un impact negativ asupra obiectivelor UE de reducere a emisiilor de dioxid de carbon.

12. Schimbările climatice pot avea o serie de efecte asupra solului, în primul rând ca rezultat al modificării gradului de umiditate a solului, a temperaturii solului, dar și a tipurilor de precipitații, care duc la degradarea solului, inclusiv la pierderea materiei organice și la mărirea gradului de eroziune, de tasare și a cantității de apă de șiroire. În prezent, politicile de gestionare a terenurilor nu asigură protecția carbonului din sol în toate țările Europene.

13. Se fac apeluri spre a se lua măsuri în mod urgent pentru refacerea turbăriilor astfel încât să se oprească pierderea de carbon și pentru revitalizarea multiplelor servicii aduse ecosistemului de turbăriile sănătoase. Deși turbăriile reprezintă numai 2% din terenurile cultivate în UE, ele sunt răspunzătoare pentru mai mult de 50% din emisiile de CO₂ ale acestui sector. În

ultimii ani, se manifestă o îngrijorare sporită și în ceea ce privește impactul exploatării turbăriilor pentru furnizarea comercială de turbă pentru horticultură.

14. Menținerea stocurilor de carbon (și reducerea la minimum a emisiilor de oxid de azot) va contribui substanțial la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și la atenuarea schimbărilor climatice. Proiectul Comisiei ⁽³⁾ numit „Agricultura durabilă și conservarea solurilor” (SoCo) a produs un set util de studii de caz și recomandări.

15. Utilizarea eficientă a resurselor este esențială. Agricultură depinde în mare măsură de fertilitatea solului, în special de disponibilitatea nutrienților. Majoritatea îngrășămintelor pe bază de fosfor utilizate în UE sunt importate. UE produce, la rândul ei, mari cantități de deșeuri de animale, deșeuri biologice și de nămol de canalizare în fiecare an. Una din căile de a asigura aprovizionarea cu nutrienți și de a îmbunătăți condițiile solului, precum și de a limita poluarea cu elemente potențial toxice o reprezintă asigurarea unei colectări, tratări și utilizări corespunzătoare a acestor materiale. CoR recomandă revizuirea Directivei privind nămolurile de epurare pentru a se controla utilizarea altor materiale organice folosite pe terenuri, care nu se înscriu în prezent în domeniul de aplicare al acestei directive.

16. Tendințele actuale în materie de ocupare a terenurilor (impermeabilizare a solului) pe teritoriul UE nu au deloc un caracter durabil, constituind una dintre cauzele importante ale degradării solului în UE. Impermeabilizarea solului afectează adesea terenuri agricole fertile, generează riscuri pentru biodiversitate, sporește riscurile de inundație și de deficit de apă și contribuie la încălzirea globală. Comisia a publicat în aprilie 2012 orientări ⁽⁴⁾ cu privire la cele mai bune practici pentru limitarea, atenuarea sau compensarea impermeabilizării solului. CoR recomandă insistent utilizarea acestor orientări.

17. Depunerile atmosferice de substanțe acidifiante pe soluri pot cauza efecte negative, din cauza acidificării și nitrificării. În prezent, principalii agenți acidifianți sunt oxizii de azot și amoniacul, în timp ce emisiile de dioxid de sulf au scăzut în general în ultimii ani, ca urmare a reglementării. Va fi esențial să se garanteze că emisiile de substanțe acidifiante în Europa scad în continuare, pentru a reduce suprafețele unde se înregistrează o aciditate deosebit de critică.

C. *Activitățile în curs ale Comisiei Europene*

18. Raportul Comisiei (capitolul 5) identifică cinci activități în curs pe marginea cărora CoR ar dori să facă următoarele comentarii:

⁽²⁾ Agenția Europeană de Mediu/Centrul Comun de Cercetare (JRC), 2012: Starea solului în Europa, http://ec.europa.eu/dgs/jrc/downloads/jrc_reference_report_2012_02_soil.pdf

⁽³⁾ A se vedea <http://eussoils.jrc.ec.europa.eu/projects/SOCO/>

⁽⁴⁾ Raportul cu privire la cele mai bune practici pentru a limita impermeabilizarea solului și atenuarea efectelor sale (aprilie 2011)

Sensibilizarea

19. Este destul de importantă sensibilizarea opiniei publice cu privire la Strategia tematică pentru protecția solului și nevoia de a proteja solurile în UE. Persoanele responsabile cu gestionarea terenurilor trebuie să fie pe deplin conștiente de practicile de gestionare durabile a solului care conservă serviciile ecosistemice oferite de acesta. De aceea, CoR elogiază călduros eforturile depuse de Comisie începând cu 2006 pentru sensibilizarea cu privire la soluri. Aceste eforturi cuprind publicarea unor Atlasuri privind solurile europene⁽⁵⁾ și biodiversitatea solurilor⁽⁶⁾, precum și conferințe majore pe aceste teme. CoR salută totodată activitatea Comisiei de a înființa un grup de lucru pentru sensibilizare și educație în contextul rețelei Biroului european pentru soluri.

20. Sensibilizarea gestionarilor de terenuri și a altor părți interesate, precum și educarea publicului și conștientizarea de către acesta a importanței solurilor vor juca un rol esențial în promovarea utilizării durabile a solului. Cu toate acestea, sensibilizarea nu va putea duce prin ea însăși la nivelul necesar de protecție a solurilor, fiind nevoie mai degrabă de o combinație de măsuri, în cadrul căreia educația și stimulentele economice trebuie să aibă aceeași importanță ca și măsurile de reglementare. Folosirea sensibilizării pentru îmbunătățirea gradului de punere în aplicare a practicilor sustenabile de gestionare a solului va avea, în continuare, un rol important de jucat în reducerea la minimum a degradării solurilor. CoR încurajează prin urmare autoritățile locale și regionale să își asume rolul de ambasadori în acest domeniu; un posibil exemplu pozitiv este cel al asociației „Alianța europeană pentru terenuri și soluri” (European Land and Soil Alliance – ELSA e.V.).

Cercetare

21. Cercetarea este esențială pentru asigurarea unei mai bune înțelegeri a priorităților în materie de protecție a solului și a faptului că elaborarea politicilor se bazează, în continuare, pe date științifice fiabile. De aceea, CoR întâmpină cu satisfacție eforturile depuse de Comisie din 2006 până în prezent, materializate prin finanțarea a circa 25 de proiecte de cercetare⁽⁷⁾ precum ENVASSO, RAMSOIL și SOILSERVICE pentru a găsi soluții la problematica solurilor. Va fi important să se garanteze în continuare diseminarea corespunzătoare a cunoștințelor dobândite din aceste proiecte de cercetare către utilizatorii finali ai acestei cercetări, inclusiv, în cele din urmă, gestionarii terenurilor. Pentru a se resorbi deficitul actual de cunoștințe în această privință, este necesar să se pună la dispoziție mai multe cercetări cu privire la sol și date de monitorizare a solurilor, dar acest lucru trebuie realizat mereu ținându-se seama de adecvarea costurilor și în cadrul unor schimburi reciproce între toate organele vizate. Sunt esențiale identificarea metodologiilor de evaluare, măsurile de atenuare și cerințele minime pentru armonizarea activităților de monitorizare a solului.

22. CoR ia notă de faptul că, în continuare, Comisia finanțează cercetarea, în special în domeniile care privesc alunecările de teren, impermeabilizarea solurilor, funcțiile solului, ciclurile carbonului și azotului în sol (punându-se accentul pe

refacerea turbăriilor), fertilitatea solului și reciclarea nutrienților în agricultură. CoR este de acord cu necesitatea tuturor acestor direcții de cercetare, care vor avea nevoie și de schimburi adecvate de cunoștințe cu părțile implicate.

23. Comitetul Regiunilor solicită să se elaboreze un raport actualizat privind amploarea poluării solului în UE și modul în care statele membre abordează această problemă. În acest context, ar trebui examinată în special interacțiunea dintre poluarea solului și poluarea apei potabile, deoarece apele subterane sunt foarte importante în multe țări pentru furnizarea apei potabile.

Monitorizarea

24. În prezent nu există standarde ecologice de protecție a proceselor și funcțiilor esențiale ale solului, iar Europa nu are un sistem cuprinzător de monitorizare a solului. Este nevoie să se rezolve lipsa de date sistematice privind solul la nivelul UE, să se determine care sunt datele disponibile în prezent, să se identifice decalajele și să se propună recomandări pentru monitorizarea în viitor a solului. CoR este de acord că este necesară o mai bună monitorizare a solului, de exemplu pentru a se sprijini abordările regionale corespunzătoare în materie de protecție a solului. Este necesară îmbunătățirea accesului factorilor de decizie politică de la nivel european, național și regional la datele și informațiile relevante privind solul, disponibile la nivelul adecvat. În plus, nu există o monitorizare adecvată pe termen lung a solului pentru întreaga Europă, într-o rețea de situri care să abordeze aceste chestiuni, și mai ales interacțiunile dintre soluri și schimbările climatice. De aceea, CoR salută continuarea activităților Centrului european de date privind solul (ESDAC).

25. Deși ne aflăm în cel de-al șaselea an de desfășurare a Strategiei, UE încă nu beneficiază de nicio formă de sistem de monitorizare periodică sau armonizată a solului pe tot teritoriul Europei, iar metodologiile de cercetare variază. Există ample decalaje între formele de protecție a solului și între nivelurile de calitate a solurilor între statele UE, iar propunerea de Directivă-cadru privind solul intenționează să abordeze această problemă. În acest context, CoR salută proiectele de cercetare precum LUCAS, destinate furnizării de date pentru ESDAC. CoR susține propunerile Comisiei în direcția consolidării monitorizării armonizate a solurilor prin repetarea la intervale regulate a anchetelor privind solul și prin testarea unor noi tehnici de teledetecție.

26. Autoritățile locale și regionale pot juca un rol important în monitorizarea degradării solurilor și în inventarierea siturilor contaminate. O politică de protecție a solului direcționată și eficientă ar trebui să se bazeze pe cunoașterea locurilor în care este probabil să se producă degradarea.

27. Monitorizarea calității solurilor are loc în multe feluri diferite în statele membre. Comisia a propus o armonizare a activităților de monitorizare pentru a obține o imagine mai clară a stării solurilor europene. JRC a colectat deja o cantitate

⁽⁵⁾ A se vedea http://eussoils.jrc.ec.europa.eu/projects/soil_atlas/index.html

⁽⁶⁾ Atlasul european al biodiversității solului

⁽⁷⁾ Proiectele JRC privind solurile

considerabilă de date, însă s-ar putea face mai multe dacă ar exista rapoarte clare și comparabile din partea statelor membre. Monitorizarea armonizată ar trebui implementată în sinergie cu Decizia privind mecanismul de monitorizare, care se găsește în prezent în curs de revizuire.

Integrarea

28. CoR salută angajarea activă a Comisiei în relația cu statele membre pentru a dezvolta măsuri cu privire la soluri, prezentă și în Foaia de parcurs privind eficiența utilizării resurselor, Politica agricolă comună (PAC) și în politica regională. Natura transversală a chestiunii solului înseamnă că propunerile Comisiei Europene privind protecția solului vor trebui să fie integrate într-o serie de inițiative politice și mecanisme de punere în aplicare (de exemplu, Directiva-cadru privind apa, Directiva UE privind nitrati, Directiva privind inundațiile, Directiva privind nămolurile de epurare, Directiva privind habitatele și Directiva privind păsările, Directiva privind conservarea biodiversității, Directivele de evaluare ecologică a planurilor, programelor și proiectelor, Regulamentul privind dezvoltarea rurală și politica agricolă comună).

29. CoR invită Comisia Europeană să ancoreze Strategia tematică pentru protecția solului într-un plan de acțiune comun privind solurile, astfel încât statele membre și autoritățile locale și regionale să fie capabile să pună mai bine în aplicare politica în domeniul solurilor și reglementările europene în domeniu. În prezent, propunerile și măsurile privind protecția solului sunt dispersate în diferite propuneri ale UE. Strategia tematică pentru protecția solului ar putea oferi o vedere generală asupra măsurilor deja în curs de aplicare și a celor noi. Strategia tematică ar putea preciza în detaliu:

- care sunt problemele în materie de soluri care pot fi soluționate prin legislația sectorială privind mediul și care sunt problemele rămase;
- ce posibilități există pentru soluționarea acestor probleme prin adaptarea legislației de mediu sectoriale;
- o situație a proiectelor în materie de soluri finanțate prin fonduri UE. CoR solicită Comisiei Europene să asigure includerea proiectelor în materie de soluri în cadrul fondurilor europene.

30. Este salutară propusa „ecologizare” a PAC. Este nevoie de reformă pentru a se crea măsuri de mărire a atractivității PAC pentru soluțiile locale și regionale, în chestiuni precum protecția solului. Aceasta include luarea în considerare a utilizării fondurilor UE pentru dezvoltare rurală pentru a încheia contracte de dezvoltare rurală prin intermediul cărora gestionarii de terenuri să obțină finanțare pentru a proteja solul, pentru a

reface turbăriile, pentru a crea zone umede, pentru a converti terenuri arabile în fânețe, a preveni eroziunea solului și a proteja materia organică. CoR susține prin urmare cu fermitate observațiile Comisiei cu privire la stimularea preluării măsurilor de îmbunătățire a calității solului prin intermediul fondurilor destinate dezvoltării rurale și la extinderea suprafețelor cărora li se aplică astfel de măsuri.

31. Raportul AEM/JRC din 2012 menționează că actualele măsuri din cadrul PAC privind bunele condiții agricole și ecologice (GAEC) nu au fost întru totul adecvate pentru obiectivele privind protecția solului. Propunerile actuale pentru „ecologizarea PAC” trebuie, prin urmare, să fie mai precis orientate către rezultate mai bune în materie de protecție a solului, fără a impune însă sarcini administrative suplimentare asupra autorităților statelor membre. În acest sens este necesară o evaluare a posibilității de a dezvolta în continuare măsuri de ameliorare a protecției solului în cadrul GAEC.

32. Ar trebui recunoscut și faptul că măsurile PAC fac referire numai la solurile agricole care primesc plăți pentru cultivare. CoR susține propunerile Comisiei de a se clarifica și a se specifica mai bine care sunt standardele cu privire la soluri în contextul reformei generale a PAC. În speță, CoR salută actuala propunere privind noi GAEC referitoare la protecția materiei organice, inclusiv interdicțiile privind arderea miriștilor și primul arat al solurilor umede și a solurilor bogate în carbon.

33. CoR sprijină eforturile în curs ale Comisiei de a integra mai bine protecția solurilor în alte domenii de politică relevante. Acestea includ dezvoltarea unui parteneriat european pentru inovare privind productivitatea și sustenabilitatea agriculturii, punând un accent deosebit pe gestionarea terenurilor și a solurilor, elaborarea Planului pentru garantarea resurselor de apă ale Europei și punerea în aplicare a politicii de coeziune.

34. Există legături clare între gestionarea solurilor și poluarea difuză, aceasta reprezentând o chestiune importantă și urgentă cu privire la calitatea apei în Europa. Calitatea apei este amenințată de eroziunea solurilor și de scurgerile de pesticide și nutrienți din terenurile agricole. Directiva privind nitrati, 91/676/CEE, Directiva privind apele subterane 2006/118/CE și Directiva-cadru privind apa nu conțin nicio cerință directă privind elaborarea de legislație specifică privind solurile, în pofida importanței poluării difuze. Din momentul în care sunt contaminate, pot trece sute de ani până când apele subterane se decontaminează; ca atare, CoR solicită introducerea unor măsuri adecvate de combatere a degradării solurilor și a riscului de poluare difuză a apelor subterane, precum și a celorlalte cursuri de apă.

35. În vreme ce preîntâmpinarea degradării solurilor ar trebui să rămână o prioritate, starea actuală a unora dintre solurile europene va necesita luarea imediată de măsuri de remediere. CoR salută propunerea Comisiei privind sprijinirea în continuare din Fondul de coeziune și din Fondul european de dezvoltare regională (FEDER) a regenerării terenurilor industriale dezafectate în următoarea perioadă de programare 2014-2020. Autoritățile locale și regionale ar trebui să fie în continuare conștiente că rămân disponibile resurse considerabile din Fondul de coeziune pentru regiunile eligibile care doresc să combată degradarea solurilor.

36. CoR solicită Comisiei Europene să asigure posibilități suplimentare pentru proiecte în materie de soluri în cadrul programului de sprijin LIFE+. Modalitățile de finanțare se pot extinde în perioada următoare. Conform exigențelor actuale, proiectele care se încadrează în categoria „politică și guvernanta în materie de mediu” trebuie să servească drept exemplu și/sau să aibă caracter inovator. În multe cazuri însă, abordarea problemelor privind solurile nu presupune atât inovare, cât reiterarea unor acțiuni sau continuarea unor activități începute înainte.

Legislația

37. CoR salută propunerea Comisiei de a revizui Directiva privind evaluarea impactului asupra mediului, ceea ce va oferi oportunitatea unei mai bune integrări a preocupărilor legate de sol într-o fază incipientă a planificării proiectelor. Va fi important ca Comisia să analizeze modul în care trebuie create stimulentele pentru reducerea emisiilor de dioxid de carbon și pentru conservarea materiei organice ținând seama de sectorul LULUCF (exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură), ca parte a angajamentului UE în materie de schimbări climatice pentru anul 2020.

La nivel internațional

38. Degradarea solului poate avea efecte transfrontaliere (de exemplu, faptul că emisiile de gaze cu efect de seră împrăștie poluanți, sedimente erodate, pierderea carbonului din sol, extinderea contaminării în afara granițelor). Solurile Europei sunt un rezervor major, dar și o eventuală sursă de gaze cu efect de seră (GHG), inclusiv de emisii de N₂O.

39. CoR salută eforturile constructive depuse de Comisie la Conferința Rio+20 și includerea degradării terenurilor în textul final⁽⁸⁾ și dorește să încurajeze Comisia să mențină politica în domeniul solurilor pe lista priorităților sale în cadrul conferințelor internaționale, precum reuniunile CCONUSC și alte forumuri relevante, inclusiv Convenția privind diversitatea biologică. CoR salută totodată faptul că Comisia și Convenția Organizației Națiunilor Unite privind combaterea deșertificării (UNCCD) sprijină în mod activ o inițiativă cu privire la

economia degradării solurilor, pentru a introduce stimulente pentru investițiile în politici durabile de gestionare a terenurilor. De asemenea, CoR este mulțumit de faptul că Comisia va fi activă la nivel internațional pentru a promova înființarea unui grup interguvernamental privind solurile.

D. Subsidiaritatea, proporționalitatea și mai buna reglementare

40. Raportul Comisiei nu ridică în sine nicio problemă de subsidiaritate sau proporționalitate, fiind un raport privind implementarea Strategiei tematice pentru protecția solurilor. El face însă referire în mod indirect la o posibilă legislație din partea UE cu privire la protecția solurilor, ceea ce ar pune astfel de probleme.

41. Statele membre care au obiecții împotriva propunerii de directivă-cadru din 2006 și au blocat adoptarea legislației în Consiliu în 2010 invocă argumentul subsidiarității. Problema constă în faptul că, în vreme ce unele state membre dețin deja un cadru legislativ avansat cu privire la protecția solurilor, altele nu au un cadru legislativ sau nu au decât unul mult mai puțin elaborat. CoR solicită statelor membre să adopte măsuri la nivel național și solicită urgent ca:

- statele membre care dispun deja de o politică în domeniul solurilor să o dezvolte în continuare în măsura în care este necesar;
- statele membre care dispun de o politică evoluată în domeniu să îndeplinească funcția de mentor al statelor fără o astfel de politică, împărtășindu-le din experiența proprie. Comitetul Regiunilor solicită Comisiei Europene să monitorizeze acest proces;
- statele membre care nu dispun încă de o politică în domeniul solurilor să elaboreze o astfel de politică într-un viitor apropiat, în așteptarea unor progrese la nivel european.

CoR sprijină măsurile propuse de Comisie care le permit statelor membre să formuleze și să pună în aplicare măsuri în domeniul solului în limitele responsabilităților care le revin.

42. Degradarea solului, în care se înscriu pierderea de gaze cu efect de seră, contaminarea, tasarea, poluarea difuză și impermeabilizarea, are efecte transfrontaliere și, ca atare, justifică (cel puțin) coordonarea politicilor la nivel european. Exemplele includ solurile tasate sau deteriorate care nu pot reține apa de ploaie și astfel pot spori inundațiile în țările vecine. Poluarea apelor și eutrofizarea au loc, printre altele, și drept consecință a poluării solurilor și nu se opresc la frontierele țărilor.

⁽⁸⁾ <http://www.unccsd2012.org/thefuturewewant.html>

Sedimentele luate de ape ca urmare a eroziunii solului într-o țară pot bloca baraje sau aduce daune infrastructurilor precum porturile în alte țări; solul contaminat poate polua apele subterane din țările vecine. Legislația europeană este privită deci drept o modalitate de a proteja utilizatorii terenurilor unei anumite țări de consecințele dăunătoare ale practicilor din altă țară, de care nu sunt răspunzători⁽⁹⁾. Acolo unde se produc efecte transfrontaliere, inițiativele de cooperare între autoritățile locale și regionale sunt esențiale pentru a rezolva această problemă.

43. Având în vedere faptul că Europa se confruntă în continuare cu efecte negative asupra solului la șase ani după publicarea Strategiei tematice pentru protecția solului, este dificil de înțeles în ce mod o Strategie tematică, chiar și revizuită, ar fi suficientă, în absența unei directive-cadru privind solul, pentru a se ajunge la un nivel ridicat de protecție a solurilor în toate statele membre și pentru a depăși problemele mai sus menționate. Sunt necesare eforturi mai mari din partea Comisiei Europene și a statelor membre pentru asigurarea protecției solului.

44. Pentru a se asigura proporționalitatea, viitoarea legislație a UE privind protecția solurilor va trebui să lase suficient spațiu de manevră pentru statele membre încât acestea să identifice măsurile cele mai adecvate, la nivelul geografic și administrativ cel mai adecvat. Acest lucru ar fi esențial pentru asigurarea unei luări în calcul adecvate a specificului regional și local în ceea ce privește variabilitatea solului, utilizările acestuia, condițiile climatice locale și aspectele socioeconomice.

E. Concluzii

45. CoR salută eforturile Comisiei pentru punerea în aplicare a Strategiei tematice pentru protecția solului. Solurile Europei au un rol fundamental pentru subzistența noastră și necesită protecție. Importanța solului ca resursă neregenerabilă, esențială pentru un mediu durabil, ar trebui recunoscută prin politici și măsuri ample pentru protecția lui.

46. Solul trebuie să fie protejat pentru:

- a asigura aprovizionarea, atât în prezent, cât și în viitor, cu alimente sigure și de bună calitate;
- a contribui la menținerea curățeniei apelor de suprafață și a celor subterane;

— a stoca carbonul, a reduce emisiile de gaze cu efect de seră și a ne adapta la schimbările climatice;

— a contribui la gestionarea și atenuarea efectelor inundațiilor și ale altor catastrofe naturale;

— a sprijini biodiversitatea și a proteja componentele acesteia;

— a menține zone de recreere sănătoase;

— a conserva geodiversitatea, patrimoniul cultural și cel arheologic.

47. În toate țările europene, pot surveni o serie de probleme în materie de sol, uneori cu consecințe grave, ireversibile și costisitoare. Acestea sunt cauzate în principal de contaminarea solului, alunecările de teren, pierderea materiei organice, eroziune, salinizare, deșertificare și impermeabilizare. Sunt necesare, la nivelul UE, politici și reglementări suplimentare privind protecția solului, iar la nivelul statelor membre, măsuri și – în măsura în care acestea nu există încă – chiar reglementări naționale, din pricina funcțiilor esențiale și a serviciilor ecosistemice pe care solurile le oferă pentru mediul, societatea și economia europeană. Costurile acțiunilor de reglementare ar trebui comparate cu costurile inacțiunii, materializate în costuri cauzate de schimbările climatice, poluarea apei, gestionarea inundațiilor, sănătatea publică etc. Comisia estima în 2006 că este posibil ca suma totală a costurilor degradării solului în UE-25 să se ridice la 38 de miliarde EUR pe an.

48. Calitatea solului este strâns legată de alte aspecte ecologice relevante pentru UE (de exemplu, calitatea aerului și a apei, riscul de inundație, biodiversitatea, schimbările climatice, resursele regenerabile etc.). Viitoarea politică în domeniul solului trebuie să recunoască legăturile acestuia cu alte obiective ecologice ale UE (de exemplu, Directiva-cadru privind apa). Există multe dispoziții actuale ale UE care conțin unele elemente de protecție a solului, dar nu există o legislație specifică cuprinzătoare privind solul. Dispozițiile actuale sunt în general limitate la utilizarea sau gestionarea specifică a terenurilor și nu acoperă toate terenurile și toată suprafața solului.

49. Autoritățile locale și regionale trebuie să evalueze ocuparea terenurilor în zonele lor și să analizeze ce se poate face în cazul în care tendințele sunt nesustenabile. Aceste eforturi pot fi sprijinite prin folosirea orientărilor Comisiei privind impermeabilizarea și prin implementarea în continuare a celor patru piloni ai Strategiei tematice pentru protecția solului. De asemenea, autoritățile locale și regionale ar trebui să contribuie, în continuare, proactiv la această strategie, de exemplu sprijinind elaborarea unor coduri locale de bune practici privind protecția solurilor.

⁽⁹⁾ Biroul European pentru Mediu (EEB) (2011), „Solul: merită să fim cu picioarele pe pământ. Argumente în favoarea Directivei-cadru privind solul”.

50. Cel mai bun mod de a elimina lacunele din măsurile de protecție a solului este pe o bază comună în întreaga UE, printr-un cadru general și prin principii comune la care toate țările trebuie să adere. Se sprijină deci ideea unei directive-cadru privind solul, deși este esențial ca politica să nu fie mai prescriptivă decât este necesar, sub formă de constrângeri cantitative sau de valori-limită. Principiul subsidiarității este deosebit de important deoarece solurile diferă mult în regiunile Europei. Prin urmare, strategiile pentru protecția solului ar trebui să se bazeze pe factorul de risc și să se orienteze în funcție de situație, să fie proporționale și să țină seama de circumstanțele regionale. Sunt necesare măsuri adaptate situației pentru a asigura protecția solului. Punerea în aplicare a politicii în domeniul

solului va avea loc în principal la nivel local și regional, de aceea este necesar ca introducerea reglementărilor în acest domeniu să se facă la acest nivel. Va fi nevoie de o mai bună monitorizare pentru a contribui la elaborarea, sprijinirea și evaluarea abordărilor regionale cu privire la protecția solurilor.

51. Politica în domeniul solului trebuie să găsească un bun echilibru între acțiunea la nivel european și principiile subsidiarității și mai bune reglementări, pentru a se evita orice sarcini administrative suplimentare de care nu este nevoie, precum și costurile disproporționate. Reglementarea UE cu privire la soluri ar trebui, prin urmare, concepută așa încât să intervină numai acolo unde este necesară acțiunea.

Bruxelles, 30 noiembrie 2012

*Președintele
Comitetului Regiunilor*
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
